

Växla yrke som vuxen - en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)

Sammanfattning

SKR är i stort positiva till utredningens förslag som kan utveckla yrkesutbildning för vuxna och förbättra kompetensförsörjningen till näringslivet och offentlig sektor. Med detta sagt är SKR avvaktande till förslaget om Yrkesskola och ser behov av svar på vissa frågor för att kunna ta ställning. Sammanfattningsvis är SKR:s synpunkter:

- SKR tar inte ställning till förslagen om yrkesskola. Den pågående pilotverksamheten behöver utvärderas och ge svar på ett antal avgörande frågor innan förbundet tar ställning. En viktig aspekt är att utvärderingen kan visa att yrkesutbildningen inom komvux inte påverkas negativt.
- SKR avstyrker förslaget att utbildning i yrkesskolan ska få tillgodoräknas i en examen från komvux.
- SKR tillstyrker förslaget om att elever ska kunna mottas och antas till sammanhållna utbildningar inom komvux. Förslaget innebär en förenklad antagningsprocess för kommunerna och har fördelar för den enskilde som får antagningsbeslut för hela utbildningar istället för enskilda kurser.
- SKR tillstyrker förslagen om ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux som speglar de behov av förändring och förbättring som kommunerna efterfrågat under en längre tid.
- SKR tillstyrker förslaget om att statsbidrag ska kunna utgå för förberedande yrkesutbildning genom orienteringskurs.
- SKR tillstyrker förslagen om förändringar av lärlingsutbildning inom komvux. Förändringarna kan leda till att fler individer än idag kan tillägna sig en yrkesutbildning genom lärlingsutbildning.

- SKR tillstyrker förslagen om att införa särskilda bestämmelser för att snabbt kunna möta stora utbildningsbehov. Vidare föreslås en möjlighet för kommuner att söka extra tilldelning av statsbidrag under särskilda omständigheter, SKR är positiva även till detta förslag.
- SKR tillstyrker förslaget om att det ska finnas möjlighet till specialpedagogiska insatser under en kortare tid. SKR delar utredningens bedömning att förslaget innebär ett förtydligande av gällande rätt och innebär inget nytt eller utökat åtagande för kommunerna
- SKR avstyrker förslaget om att reglera kartläggningen av elevers behov av stöd. Förbundet anser att det behöver utredas ytterligare vilka konsekvenser detta förslag får för kommunerna. SKR ser positivt på utredningens bedömning att Skolverket ges i uppdrag att ta fram ett stödmaterial om hur kartläggningen av stödbehov kan genomföras och dokumenteras.
- SKR tillstyrker utredningens överväganden och förslag på myndighetsuppdrag om tillgången till utbildning och studiesituationen för vuxna med funktionsnedsättning. De granskningar, utredningar och fortbildningsinsatser som utredningen föreslår blir en bra utgångspunkt för ett fortsatt arbete för att underlätta studiesituationen och tillgången till komvux för målgruppen.
- SKR tillstyrker utredningens förslag om att elevens finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning behöver utredas vidare. Förbundet har tidigare pekat på att den studerandes möjligheter till finansiering av studier är problematisk, vilket försvårar övergångar till arbete.
- SKR tillstyrker förslagen om förändringar av prövning inom komvux. Förbundet anser att möjligheten till prövning i grunden är bra för eleverna, men anser också att systemet måste ses över för att bli långsiktigt hållbart för huvudmännen.
- Förbundet anser att det är positivt att reformer inom gymnasial yrkesutbildning följs upp och utvärderas och tillstyrker detta förslag.

Sveriges Kommuner och Regioner ställningstagande

3 En ny yrkesskola för vuxna

SKR tar inte ställning till förslagen om en ny yrkesskola för vuxna då förbundet ser behov av att den pilotverksamhet för yrkesskoleutbildning som bedrivs mellan 2024 och 2026 först utvärderas. En viktig aspekt är att utvärderingen visar att verksamheten inte innebär negativa konsekvenser för komvux möjlighet att bedriva yrkesutbildning. Utvärderingen behöver ske både under och efter verksamhetens gång, den behöver ha en bred ansats och titta på flera eventuella konsekvenser som den nya yrkesutbildningen för med sig. Till exempel ser förbundet att följande aspekter behöver utvärderas:

- Utvärderingen behöver titta på om utbildningarna inom den nya utbildningsformen matchar de krav på kompetenser som arbetsgivarna ställer samt att det går att upprätthålla en nationell likvärdighet. För SKR är det till exempel viktigt att utbildningen i vård- och omsorg är likvärdig den utbildning som ges inom gymnasieskolan och komvux. Det är en förutsättning för att arbetsgivarna ska veta vilka kompetenser eleverna har efter genomgången utbildning.
- Utvärderingen behöver också titta på i vilken grad utbildningen på yrkesskola bidrar till den nationella kompetensförsörjningen alternativt till att bredda utbudet av yrkesutbildning för vuxna regionalt. Utbildningen vid yrkesskola ska vara ett komplement till redan befintlig gymnasial yrkesutbildning för vuxna.
- För utbildningar med ett lägre söktryck behöver utvärderingen titta på om det finns risk för konkurrens om elever mellan yrkesskolan och komvux. Det skulle kunna uppstå situationer där både Yrkesskolan och Komvux får för få sökanden för att kunna fylla och genomföra utbildningar. Komvux har redan idag generellt sett svårt att få sökande till många yrkesutbildningar. Utvärderingen behöver också titta på om det finns risk för konkurrens om apl-platser mellan de olika skolformerna.
- Enligt utredningens förslag ska det inte ställas några krav på pedagogisk utbildning för att få undervisa, handleda eller sätta betyg i yrkesskolan. Utvärderingen behöver analysera vilka konsekvenser detta får i relation till yrkesutbildningar inom komvux, i termer av tillgång till lärare och utbildningens kvalitet.

Problembild

Utredningen menar att yrkesskolan kan bidra till att utbilda fler individer inom yrkesområden där det idag finns ett stort kompetensbehov, främst på grund av att branscher och andra aktörer har möjlighet att ta initiativ till dessa utbildningar. Idag utbildas för få individer inom till exempel industri, transport och besöksnäringen. Utredningens förslag syftar till att lösa denna problematik. Målgruppen för utbildningen är personer som vill växla karriär och/eller stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Det är således en annan målgrupp än den komvux primärt vänder sig till idag.

SKR delar problembilden som utredningen lägger fram. Yrkesskolan kan vara ett sätt att fånga upp dem som inte kan prioriteras vid antagning till yrkesutbildning inom komvux på grund av den nuvarande urvalsregeln. SKR är också positiva till att näringsliv och offentlig sektor blir mer involverade i utformningen av utbildningen då det är viktigt för både kvaliteten i utbildningen, för att elever ska få tillgång till APL (eller i det här fallet LIA) och för att eleverna så småningom ska få en anställning.

SKR ser utmaningar med att ytterligare en skolform med yrkesutbildning på gymnasial nivå kommer skapa otydlighet för både individer och arbetsgivare. Med utredningens förslag kommer det finnas fyra olika former av yrkesutbildning på gymnasial nivå: yrkesskola, komvux, arbetsmarknadsutbildningar samt yrkesutbildning i folkhögskolans regi. Det blir svårt att veta vilka skillnaderna som faktiskt finns mellan de olika yrkesutbildningarna och svårt för individer och arbetsgivare att orientera sig bland dem. Detta kommer att behöva hanteras bland annat genom studie- och yrkesvägledning.

Yrkesskola för såväl offentlig som privat sektor

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget om en ny skolform är det viktigt att utbildningen som bedrivs omfattar yrkesutgångar mot såväl privat som offentlig sektor. Det råder stor brist på arbetskraft inom offentlig sektor och därför ser SKR positivt på att individer som vill växla yrke får tillgång till yrkesutbildning inom områden som vård- och omsorg och barn- och fritid. Komvuxutbildningar inom vård och omsorg samt barnomsorg har ett högt söktryck och leder oftare till att urval behöver göras relativt andra yrkesutbildningar där söktrycket är lägre, vilket också utredningen visade. Därför är det av stor vikt att dessa yrkesutbildningar inte exkluderas när yrkesutbildning på gymnasial nivå görs mer tillgänglig för yrkesväxlarna.

Om regeringen väljer att inte gå vidare med förslaget om Yrkesskola så skulle ett alternativ kunna vara att förändra delar av komvux för att bättre möta behovet av kompetensförsörjning. Främst handlar det om

urvalsreglerna. Målgruppen för yrkesskolan är individer som vid ett urval inte prioriteras till komvux. Här skulle det vara möjligt att till exempel via ett system med olika urvalsgrupper säkerställa att även dessa individer togs emot till utbildningen. Vidare skulle antagningen till yrkesutbildningar inom komvux kunna ändras till att bli rikstäckande så som utredningen föreslår ska gälla för yrkesskolan.

Ett ökat inflytande över yrkesutbildningarna från arbetsgivarnas sida går också att uppnå med andra medel än genom Yrkesskola. Det finns flera exempel på initiativ som har tagits för att öka samverkan. Till exempel är en central fråga inom Vård- och omsorgscollege att säkra kvalitet och nationell likvärdighet i utbildningen ur såväl ett elev- som arbetsgivarperspektiv. Att certifiera utbildning är ett annat sätt att via samverkan säkra kvalitet och nationell likvärdighet i utbildningen, Visitas certifiering av utbildningar med yrkesutgångar mot besöksnäringen är ett exempel på det.

Yrkesutbildning inom folkhögskolan

SKR anser att Myndigheten för yrkesskolan i vissa fall kan behöva ta hänsyn till utbudet av yrkesutbildningar i folkhögskolan när den bedömer ansökningar om att starta utbildning i form av en yrkesskola. I första hand bör dock folkhögskolan kunna bidra till yrkesskolan genom att anordna yrkesskoleutbildning.

SKR vill särskilt peka på delar av utredningens resonemang om Myndigheten för yrkeshögskolans hänsynstaganden vid tilldelning av statsbidrag för yrkesskoleutbildning. Utredningen skriver att Myndigheten för yrkeshögskolan vid sin fördelning av statsbidrag särskilt ska ta hänsyn till i vilken grad en utbildning bidrar till den nationella kompetensförsörjningen eller till att bredda utbudet av yrkesutbildning för vuxna regionalt.

Vidare säger utredningen att Yrkesskolan ska bidra till ett breddat och ökat utbildningsutbud, men inte innehålla samma eller liknande yrkesutbildningar som redan finns, förutsatt att dessa utbildningar möter de behov som finns. Av detta skäl bör en utgångspunkt vid fördelningen av statsbidrag vara att utbildningen breddar utbudet av yrkesutbildning för vuxna regionalt. Detta med hänsyn till det utbud av yrkesutbildningar som finns i etableringskommunen eller inom pendlingsavstånd. I första hand bör hänsyn tas till yrkesutbildningar i komvux och folkhögskolan.

3.3.13 Utbildning i yrkesskolan ska få tillgodoräknas i en examen från komvux

SKR avstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att även en utbildning från yrkesskolan ska kunna ge behörighet till eftergymnasial utbildning fastän Yrkesskolans syfte ska enligt utredningens förslag vara betydligt smalare sett till syfte och innehåll än gymnasieskolan och komvux. Det är angeläget att det finns lösningar som gör att fler elever snabbare kan ta sig vidare inom utbildningssystemet. Det är positivt att inlåsnings effekter för studerande undanröjs och att det skapas olika alternativa vägar framåt genom studier mot arbete.

SKR ser dock en gränsdragningsproblematik med att Yrkesskolan å ena sidan ska vara frikopplad från skolväsendet men å andra sidan trots detta ska kunna inkluderas i en examen från reguljär komvux. SKR befarar att detta förslag för långtgående konsekvenser för kommunerna och den myndighetsutövning som lärarna gör genom betygsättning. Utredningen säger att införandet av en allmän examen är det mest rimliga alternativet, men SKR menar att det behövs en mer utförlig konsekvensanalys. Om syftet med utredningens förslag är att öppna vägar mot högre studier i de fall eleverna vill studera vidare kan eventuellt en enklare lösning vara att de får utgöra en egen urvalsgrupp till högskolan snarare än att de ska få examen från komvux. Ett annat alternativ kan vara att Myndigheten för yrkeshögskolan ges betygsrätt för att kunna utfärda den föreslagna allmänna examen.

3.6 Dimensionering och uppföljning

SKR anser att utredningens förslag om dimensionering av utbildningsplatser de första tre åren verkar rimlig. Förbundet är också positiva till att MYH får ett tydligt uppdrag att följa upp och utvärdera yrkesskolan. Utvärderingen är viktig och behöver ligga till grund för beslut om huruvida verksamheten ska permanentas.

Det är även positivt att yrkesskolan i den utsträckning det är möjligt är likvärdig den pilotverksamhet som nu pågår. Här har dock SKR ett förbehåll. Under piloten har regeringen valt att exkludera utbildningar inom vård- och omsorgs- samt barn- och fritidsområdet fastän behoven av arbetskraft inom områdena är enorma. Det är mot denna bakgrund inte rimligt att yrkesskolan exkluderar yrkesutbildningar inom områden där det finns ett stort behov av arbetskraft. Yrkesskolan kan inte bara ta sikte på utbildningar som inte bedrivs i tillräcklig omfattning inom komvux.

Som SKR tidigare framhöll är tex. vård- och omsorgsutbildningen på komvux en av de utbildningar som en större andel elever inom komvux studerar och också en av de utbildningarna som huvudmännen för komvux oftare behöver göra urval till. Om yrkesskolan bedriver utbildning inom

detta område är det mindre risk att utbildningen konkurrerar med komvux eftersom behovet är så stort att båda verksamheter fyller ett behov.

För utbildningar med ett lägre söktryck så behöver regeringen följa upp en implementerad yrkesskola för att säkerställa att det inte uppstår konkurrens om elever vilket gör det svårt för vissa utbildningar mot bristyrken att bära sig ekonomiskt. Huvudmännen för komvux har idag generellt sett svårt att få sökande till många yrkesutbildningar och med ytterligare en aktör på marknaden kommer det eventuellt bli ännu svårare.

Utvärderingen av pilotverksamheten behöver titta på hur eleverna på yrkesskolan finansierar sin studietid. Vi vet att en vanlig orsak till avbrott inom komvux idag är individens brist på möjligheter att finansiera sin studietid och det finns en risk att denna utmaning också kommer gälla yrkesskolan.

SKR befarar också att det kommer bli svårare att hitta apl-platser till eleverna inom komvux eftersom även eleverna inom yrkesskolan kommer att ha behov av motsvarande praktik (LIA).

4 Från ansökan till antagning i komvux

4.5.1 Elever bör kunna mottas och antas till en sammanhållen yrkesutbildning

SKR tillstyrker förslaget om att elever ska kunna mottas och antas till en sammanhållen utbildning. Förslaget innebär en förenklad antagningsprocess för kommunerna och är i linje med utvecklingen av komvux som idag inte enbart består av enskilda kurser.

Förbundet vill dock påpeka att om bestämmelserna om mottagande ändras till att omfatta sammanhållen yrkesutbildning blir behovet av stöd till huvudmännen kring bestämmelsen om förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (skollagen 20 kap. 20 §) ännu större. Som framgår av utredningens betänkande har kommunerna idag svårt att tillämpa bestämmelsen och det finns inte mycket vägledning för hur bestämmelsen ska tolkas. SKR föreslår därför att regeringen ger Skolverket i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för detta syfte. Stödmaterialen kan till exempel vara i form av allmänna råd.

5 Ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux

SKR är generellt sett positiva till de förslag som utredningen presenterar gällande statsbidraget för yrkesutbildning inom komvux. Förslagen ligger i linje med de förändringar som kommunerna har velat se och som SKR påtalat under en längre tid. Förbundet anser att förslagen sammantaget kan få den effekt att statsbidraget för yrkesutbildning inom komvux utnyttjas i högre utsträckning än idag vilket i sin tur är positivt för kompetensförsörjningen i både offentlig och privat sektor.

5.3.3 Ett samlat statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux

SKR tillstyrker förslaget. Förbundet anser att ett samlat statsbidrag gör hanteringen mer ändamålsenlig och effektiv eftersom det förbättrar kommunernas möjligheter att på ett flexibelt sätt möta förändringar i utbildningsbehoven under bidragsåret.

5.3.4 En flerårig grundfinansiering ger större förutsägbarhet i statsbidraget för yrkesutbildning inom komvux

SKR tillstyrker förslaget. Ett treårigt beslut för grundbidraget ger kommunerna bättre förutsättningar att planera utbildningsutbudet långsiktigt. En förutsättning är att beslutet tas genom rullande treårsperioder eftersom utbildning inom komvux startas och bedrivs kontinuerligt under året. Att grundbidraget rekvideras anser SKR också borde förenkla hanteringen jämfört med det nuvarande ansökningsförfarandet.

Att grundbidraget baseras på antalet invånare över 17 år i en kommun riskerar däremot att påverka de mindre folktäta kommuner negativt eftersom behovet av både arbetskraft och studerande på yrkesutbildningar kan vara större än antalet kommuninnevånare över 17 år. Det är viktigt att nivån på grundbidraget täcker kommunens eller samverkansområdets utbildningsbehov. Risken är annars att kommunerna hamnar i en situation där de på årsbasis behöver söka tilläggsbidrag också för långsiktiga behov av utbildning. Det är dock positivt att utredningen föreslår ett tilläggsbidrag utan krav på kommunal medfinansiering. Det ökar kommunernas förutsättningar att agera flexibelt och snabbt ställa om antalet utbildningsplatser baserat på behov.

5.3.6 Kommunernas medfinansiering

SKR tillstyrker förslaget. En medfinansiering som omfattar all yrkesutbildning skapar enhetlighet och förenklar för kommunerna. SKR är också positiva till att medfinansieringen ska beräknas i årsstudieplatser och inte i medel. Förbundet anser dock att effekterna av

medfinansieringsgraden på 30 procent behöver följas upp och utvärderas. Det är viktigt att se vilken effekt medfinansieringsgraden får inom landets samverkansområden. Kommunernas olika ekonomiska förutsättningar och utbildningsbehov gör att medfinansieringsgraden kommer påverka kommunerna olika.

5.3.7 Statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux ska räknas upp

SKR tillstyrker förslaget om att statsbidragsnivåerna för regionalt yrkesvux indexuppräknas. Icke uppdaterade statsbidragsnivåer innebär ett hinder för yrkesutbildning. Flera av nivåerna har inte ändrats på 10 år vilket utredningen påpekar, det har till exempel blivit ett problem när kommunerna ska upphandla utbildning då de inte får in några anbud från fristående utbildningsanordnare eftersom att ersättningarna är för låga. Detta gäller framför allt yrkesförarutbildningen, men med det senaste årets inflation blir effekterna tydliga för alla yrkesutbildningar. Ju dyrare en utbildning har varit från början, desto högre har kostnadsökningarna blivit till följd av inflationen.

5.3.8 Statsbidraget för lärlingsvux och kombinationsutbildningar differentieras

SKR tillstyrker förslaget. Det är rimligt att de dyrare yrkesutbildningarna inom lärlingsvux och kombinationsutbildningar har ett högre ersättningsbelopp.

5.4.1 Kombinationsutbildningar ska bedrivas integrerat eller kombinerat och enbart omfatta sfi eller svenska som andraspråk på grundläggande nivå

SKR tillstyrker förslaget. Utredningen pekar på ett behov av fortsatta insatser från Skolverket kring hur kombinationsutbildningar utformas. SKR ser positivt på att Skolverket förordar att dessa utbildningar ska bedrivas språk- och yrkesintegrerat och inte parallellt.

5.4.2 Yrkesvux ska kunna innehålla förberedande yrkesutbildning

SKR tillstyrker förslaget. Som nämnts i ovanstående har SKR länge förordat att statsbidrag ska utgå för förberedande yrkesutbildning. Till exempel lyfte förbundet behovet av förberedande yrkesutbildning i en enkät rapport¹ publicerad 2022. Denna rapport lyfter fram kommunernas arbete med att utveckla yrkesutbildningar inom komvux som vänder sig till nyanlända, personer med kort utbildningsbakgrund och dem som står

¹ SKR (2022), Yrkesutbildning, kombinationsutbildning och elevstöd inom komvux.

längre ifrån arbetsmarknaden. Utredningens förslag till förändring är viktig för att skapa bättre förutsättningar för individer som står längre från arbetsmarknaden att klara av att fullfölja framtida yrkesutbildning på gymnasial nivå. Det här blir extra viktigt då denna målgrupp, enligt utredningens förslag, inte är primär målgrupp för varken utbildningen inom den föreslagna yrkesskolan eller lärlingsutbildningen inom komvux. Förbundet har länge framfört att kommunerna bör få ersättning för den förberedande yrkesutbildning som de bedriver. Det är utbildning som ökar chanserna för eleverna att så småningom klara av att fullfölja en yrkesutbildning på gymnasial nivå. Det är därför positivt att utredningen nu föreslår att statsbidrag ska utgå för den här formen av utbildning. Eftersom kombinationsutbildningar som bedrivs på grundläggande nivå kräver mer stödjande insatser för att eleverna ska klara av utbildningen, ser SKR positivt på att ytterligare statsbidraget lämnas för just den här formen av kombinationsutbildning.

5.5 Yrkesråden behöver utvecklas

SKR tillstyrker förslaget. Förbundet ser positivt på förslaget om att Skolverket får i uppdrag att utarbeta stöd om hur yrkesråd inom yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå kan organiseras och i övrigt utvecklas för att fungera bättre. SKR anser att det utöver förslaget som utredningen nu lägger fram även behövs insatser som riktas mot arbetsgivarna. Som utredningen skriver är anledningen till att yrkesråden ibland fungerar dåligt att företag har svårt att avsätta tid för yrkesråden eller att arbetsgivare inte ser något värde av dem och därför inte prioriterar dem. SKR har svårt att se hur yrkesråden kan utvecklas i en positiv riktning enbart genom stöd riktat till huvudmännen för komvux.

6 En reformerad lärlingsutbildning för vuxna

SKR tillstyrker förslagen om förändringar av lärlingsutbildning inom komvux. Förändringarna kan leda till att företagen blir mer positivt inställda till att ta emot lärlingar och att fler individer än idag då kan tillägna sig en yrkesutbildning genom lärlingsutbildning. Det är rimligt att arbetsgivare har ett visst ansvar och inflytande över vilka elever som antas och över utbildningens innehåll för att fler ska kunna antas och fullfölja utbildningen och etablera sig på arbetsmarknaden.

Förbundet ser att en konsekvens av de föreslagna förändringarna blir att målgrupper som står längre från arbetsmarknaden får svårare att antas till en lärlingsutbildning. Det är viktigt att dessa målgrupper bereds andra alternativ som till exempel förberedande yrkesutbildning och yrkesutbildning, bland annat genom det förslag utredningen lägger fram om

att statsbidrag ska kunna utgå för förberedande yrkesutbildning genom orienteringskurser.

7 Det behövs bättre förutsättningar att snabbt möta nya stora utbildningsbehov

SKR tillstyrker förslagen om att införa särskilda bestämmelser för att snabbt kunna möta stora utbildningsbehov. Förbundet bedömer att förslagen ger kommuner bättre verktyg för att snabbt kunna möta tillfälliga utbildningsbehov som kan uppstå vid exempelvis en större nedläggning av en arbetsplats då många individer riskerar att bli arbetslösa. Att då tillfälligt kunna avvika från bestämmelserna i skollagen gällande prioritering, rätt till utbildning, ansökan och mottagande kan vara avgörande för att hantera situationen.

Vidare föreslås en möjlighet för kommuner att söka extra tilldelning av statsbidrag under särskilda omständigheter. Statsbidraget, som föreslås vara ettårigt, undantas från kravet på kommunal medfinansiering. SKR är positiva även till detta förslag. Sammantaget skulle utredningens förslag ge kommunerna förbättrade förutsättningar att möta snabbt uppkomna behov av utbildning.

8 Elevers tillgång till stöd i komvux

8.4.3 Det ska finnas möjlighet till specialpedagogiska insatser under kortare tid

SKR ställer sig bakom förslaget om att ansvarig lärare ska ha tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens. För att möjliggöra det behov av stöd som målgrupperna inom komvux har så behövs en nationell satsning för att kommunerna i högre grad ska kunna tillhandahålla bland annat ett specialpedagogiskt stöd inom hela vuxenutbildningen. Vi är positiva till förslaget om att Skolverket får i uppdrag att ta fram ett stödmaterial om extra anpassningar.

8.5.3 Elevers behov av stöd ska kartläggas

SKR avstyrker förslaget om att kartläggning av elevers behov av stöd ska regleras. Det behöver utredas och preciseras på vilka sätt detta ska vara möjligt att genomföra. En fråga är hur begränsande en sådan kartläggning är för kommunens självstyre. Det är oklart hur stor administrativ belastning på kommunerna en sådan obligatorisk kartläggning medför. En ytterligare

fråga är om det är motiverat att göra en kartläggning avseende alla elever. Det behöver utredas om det finns en risk att en lagreglering av att kartlägga stödbehov för en viss grupp medför att kartläggningen av stödbehov för andra grupper nedprioriteras. Vidare behöver det klargöras att kartläggningen inte verkar hindrande eller fördröjande av elevens påbörjande av utbildningen. Vidare behöver det beräknas hur detta ska finansieras.

Det är ur ett individperspektiv viktigt att elever inom komvux erbjuds stöd under studietiden. Utredningen pekar på att stödbehoven inom komvux har ökat under senare år, vilket kommunerna måste möta upp. Bristen på reglering i kombination med de ökande behoven har skapat en situation där kommuner efter förmåga har byggt upp stödstrukturer. Många kommuner jobbar med kartläggning idag, till exempel med grupper av SYV, lärare och specialpedagog. Det är framgångsrika arbetssätt som belyser insatser som ska följa av den inledande kartläggningen. Detta är dock kostsamt och det är heller inte självklart att det finns personer med rätt kompetens att hitta.

SKR ser positivt på att Skolverket ges i uppdrag att ta fram ett stödmaterial om hur kartläggning av stödbehov kan genomföras och dokumenteras. Detta stödmaterial kan förtydliga och underlätta de kommunala huvudmännens arbete med kartläggning av stödbehov. Förbundet vill dock påpeka att det inte är kartläggningen i sig som kommer ge elever inom komvux bättre förutsättningar att klara sina studier, för detta krävs insatser som ger lärare bättre förutsättningar och höjer kvalitén i undervisningen, exempelvis nationella satsningar på kompetensutveckling för lärare inom komvux.

9 Underlättande av studier för elever med funktionsnedsättning

SKR delar utredningens bedömning och tillstyrker utredningens förslag till myndighetsuppdrag. De granskningar, utredningar och fortbildningsinsatser som utredningen föreslår verkar rimliga. Det blir en bra utgångspunkt för ett fortsatt arbete för att underlätta studiesituationen och tillgången till komvux för elever med funktionsnedsättningar.

10 Övergångar till arbetsmarknaden för elever inom anpassad utbildning

10.6.1 Finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning

SKR tillstyrker utredningens förslag om att tillsätta en statlig utredning gällande finansiering av studier inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning. Förbundet har tidigare pekat på att den studerandes möjligheter till finansiering av studier är problematisk, vilket försvårar övergångar till arbete. Frågan var tidigare aktuell i och med betänkandet: *En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69)* där SKR i remissvaret bland annat tillstyrkte ett förslag om elevens möjlighet att ha sjukersättning och aktivitetsersättning partiellt vilandeförklarad under tid med studier.

10.6.2 Skolverket ska analysera möjligheterna att ta fram yrkespaket för anpassad utbildning som motsvarar SeQF-nivå 3

SKR tillstyrker förslaget. Det saknas i dagsläget yrkesutbildningar på SeQF-nivå 3 inom komvux i stort. En vidareutveckling av yrkespaketen inom komvux som anpassad utbildning kan vara positivt för de studerandes möjlighet att erhålla långsiktigt hållbara anställningar. Det är dock viktigt att Skolverket får i uppdrag att även undersöka om det finns en efterfrågan och en beredvillighet på arbetsmarknaden för personer med denna nivå av utbildning. Utbildningen behöver kunna leda till jobb. En förutsättning för att huvudmännen ska arbeta mer aktivt med yrkespaketen inom komvux som anpassad utbildning är dock att deras kostnader finansieras. I linje med utredningens bedömning, anser SKR därför att det är nödvändigt att statsbidraget för yrkesutbildning inom komvux som anpassad utbildning höjs.

10.6.3 Förbättrade förutsättningar att anordna yrkes- och lärlingsutbildningar samt apl inom anpassad utbildning

SKR tillstyrker förslaget och instämmer i utredningens resonemang om att höjningen av statsbidragsnivån är motiverad eftersom yrkesutbildningar inom anpassad utbildning kräver en hög grad av individanpassning, en hög personaltäthet, mycket tid och arbete för att anskaffa apl-platser samt för att yrkesutbildningarna ofta anordnas i små studiegrupper.

11 Prövning inom komvux och gymnasieskolan

SKR tillstyrker förslagen i detta kapitel. Förbundet anser att möjligheten till prövning i grunden är bra för eleverna, men anser också att systemet måste ses över för att bli långsiktigt hållbart för huvudmännen. Utredningens förslag ligger i linje med denna synpunkt. Idag är provningssystemet inom vuxenutbildningen på vissa platser i landet hårt belastat. Flera kommuner har under de senaste åren framfört till SKR att söktrycket gällande betygsprövningar inom vuxenutbildningen är högt vilket leder till svåra praktiska och ekonomiska konsekvenser. Det är inte ovanligt att individer väljer att upprepat genomgå prövning hos olika huvudmän i olika delar av landet.

Avgiften 500 kr har legat på samma nivå under många år. En höjning från dagens 500 kr till 1000 kr anser SKR är rimlig. Den höjningen innebär att huvudmännen i större utsträckning kan täcka sina kostnader för prövning samtidigt som individernas möjlighet till prövning inte begränsas i någon större utsträckning. Likaså bedömer förbundet att fördelarna med den geografiska begränsningen av prövningar och begränsningen i antalet tillfällen en prövning kan genomföras överväger nackdelarna. SKR tillstyrker vidare förslaget om att rektor ska kunna ge betyget E efter validering fastän den studerande inte har genomgått prövning. Förbundet har i dialog med kommunerna förstått att den bedömning som sker genom valideringen ger ett fullgott underlag för att ge betyget E och att en prövning i det läget är överflödigt.

12 Uppföljning och utvärdering

12.1 En delegation för uppföljning av nya reformer ska inrättas

SKR tillstyrker förslaget. Förbundet anser att det är positivt att reformer inom gymnasial yrkesutbildning följs upp och utvärderas. Det är omfattande reformer som omfattar skolformerna som planeras och genomförs. Det är avgörande att delegationen har resurser och förutsättningar att följa upp dessa reformer på kort och lång sikt.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande